

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2018

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 14 Μαΐου 2018

Ώρα: 08:00–11:00

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **δύο (2) ΜΕΡΗ**.

Να απαντήσετε σε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 70)

Κλιματική αλλαγή και κοινωνική δικαιοσύνη

1. Ενώ όλες οι περιοχές του πλανήτη **θα πληγούν** στο εγγύς μέλλον, αν όχι ήδη, από την κλιματική αλλαγή, είναι οι φτωχότερες περιοχές αυτές οι οποίες θα υποφέρουν περισσότερο, με αποτέλεσμα ορισμένες να κινδυνεύουν ακόμη και να εξαφανιστούν από τον χάρτη. Το καίριο στοιχείο εδώ βρίσκεται στο γεγονός ότι αυτές δεν φέρουν καμία ευθύνη γι' αυτό. Δοθείσης της ανισότητας ανάμεσα στα ανεπτυγμένα και στα αναπτυσσόμενα ή φτωχά κράτη δεν είναι δύσκολο να παρατηρήσει κανείς ότι ήταν και εξακολουθεί να είναι εν πολλοίς σχετικά εύκολο για τα πρώτα να επιβάλλουν άνισους όρους συνεργασίας στα δεύτερα. Τούτο διότι σπανίως τα ανεπτυγμένα κράτη χρειάστηκε να ζητήσουν τη συνεργασία των μη ανεπτυγμένων ή αναπτυσσόμενων κρατών. Στην παρούσα συγκυρία οι ανεπτυγμένες χώρες έχουν συνειδητοποιήσει ότι η δική τους βιομηχανική ανάπτυξη και υψηλή κατανάλωση ευθύνονται για την κλιματική αλλαγή.

2. Σε μια εποχή όμως όπου τα υπανάπτυκτα ή φτωχά κράτη έχουν τις προοπτικές **να αναπτυχθούν**, τα πλούσια κράτη ζητούν από τα τελευταία **να αποφύγουν** την υιοθέτηση του ίδιου μοντέλου βιομηχανικής ανάπτυξης, μέσω του οποίου τα ίδια απέκτησαν τον πλούτο και το βιοτικό επίπεδο που διαθέτουν. Αυτό που είναι σίγουρο και επιστημονικά τεκμηριωμένο είναι ότι, εάν η παρούσα ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών βασιστεί στο προηγούμενο μοντέλο ανάπτυξης, τις συνέπειες από την κλιματική αλλαγή θα τις υποστούν οι πάντες. Ένα μόνο παράδειγμα αποτελούν οι πληθυσμοί που θα αναγκαστούν **βίαια** να μεταναστεύσουν για να μπορέσουν **να επιβιώσουν** από την αύξηση της θερμοκρασίας, που θα επιφέρει επιδημίες, πλημμύρες και μείωση της αγροτικής ανάπτυξης («περιβαλλοντικοί πρόσφυγες»). Η επιστημονική κοινότητα δεν μπορεί ούτε καν **να**

διανοηθεί τις συνέπειες που θα μπορούσε να έχει, π.χ., το γεγονός ότι οι οικογένειες στην Κίνα και στην Ινδία θα οδηγούν σε λίγο το δικό τους αυτοκίνητο, ή ότι η Βραζιλία και η Ινδονησία θα υλοτομήσουν το μεγαλύτερο μέρος των δασών τους –το πρόβλημα της εμφάνισης νέων καταναλωτών σε χώρες που αναπτύσσονται ραγδαία με το μοντέλο ανάπτυξης που κληρονόμησαν από τη Δύση.

3. Όλα αυτά μάς υποχρεώνουν να σκεφτούμε διαφορετικά και για την ηθική μας, πολιτική ηθική και προσωπική ηθική, διότι το αξιακό* μας σύστημα αναπτύχθηκε πάνω στο δεδομένο ότι η ατμόσφαιρα αποτελούσε ένα περιβάλλον εκμεταλλεύσιμο δίχως όρια, ενώ οι βλάβες και η ευθύνη που απέρρεε από αυτές ήταν καθαρές και σαφείς. **Οδηγώντας όμως το αυτοκίνητό σου και εκλύοντας ρύπους διοξειδίου του άνθρακα, μπορεί να συνεισφέρεις, αν και δεν είναι σίγουρο πώς και σε ποιο ποσοστό, στην πρόκληση θανατηφόρων πλημμυρών στο Μπαγκλαντές.** Δεν είναι απολύτως σίγουρο λοιπόν τι θα απαιτούσε τελικώς η δικαιοσύνη από εμάς: αποζημίωση για βλάβες που έχουν προκληθεί στο παρόν ή στο παρελθόν –με όλες τις δυσκολίες που μπορεί να έχει η διαπίστωσή τους– ή κάτι πιο ριζικό, μια αναδιανομή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών μας;

4. Η δικαιοσύνη δύναται να απαιτεί οι διαφορές που δημιουργούνται από την αλληλεξάρτηση κρατών σε παγκόσμιο επίπεδο να δικαιολογούνται πλήρως. Ενώ οι ανεπτυγμένες χώρες πρέπει να μειώσουν τις δικές τους εκπομπές ρύπων, οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να πειστούν είτε να παραιτηθούν από το δικό τους μερίδιο στο δικαίωμα ανάπτυξης, είτε να χρησιμοποιήσουν ένα διαφορετικό μοντέλο, το οποίο όμως μπορεί να είναι πολύ πιο ακριβό και απαιτεί τεχνολογία που δεν διαθέτουν. Ποιος θα πρέπει να αναλάβει το βάρος αυτό; Και κυρίως πώς μπορεί να δικαιολογηθεί κάτι τέτοιο όχι με όρους κόστους-οφέλους, αλλά με όρους αξιακού;

*αξιακό σύστημα: σύνολο αξιών, όπως ο σεβασμός, η ελευθερία κλπ.

(Δοκίμιο)

Κώστας Κουκουζέλης

[Συλλογικό], *Θέματα βιοηθικής*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2013,

σ. 461- 463.

(Απόσπασμα-Διασκευή)

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

A.I.1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου, έκτασης 120-140 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.

(μονάδες 8)

A.I.2. Να γράψετε **δύο (2)** τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο και **ένα (1)** μέσο πειθούς για κάθε έναν από αυτούς τους τρόπους. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 4)

A.1.3. Ο συγγραφέας στην **τρίτη (3^η)** παράγραφο αναφέρει: «**Οδηγώντας όμως το αυτοκίνητό σου και εκλύοντας ρύπους διοξειδίου του άνθρακα, μπορεί να συνεισφέρεις, αν και δεν είναι σίγουρο πώς και σε ποιο ποσοστό, στην πρόκληση θανατηφόρων πλημμυρών στο Μπαγκλαντές**».

Αφού μελετήσετε προσεκτικά το πιο πάνω απόσπασμα, να αναπτύξετε τεκμηριωμένα τη δική σας άποψη. (Έκταση:80-100 λέξεις)

(μονάδες 4)

A.1.4. Να εντοπίσετε τα ρητορικά ερωτήματα στην **τέταρτη (4^η)** παράγραφο και να εξηγήσετε τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με τη χρήση τους.

(μονάδες 3)

A.1.5. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί μακροπερίοδο λόγο στο πιο κάτω απόσπασμα. Τι επιτυγχάνει με την επιλογή του αυτή;

«**Η επιστημονική κοινότητα δεν μπορεί ούτε καν να διανοηθεί τις συνέπειες που θα μπορούσε να έχει, π.χ., το γεγονός ότι οι οικογένειες στην Κίνα και στην Ινδία θα οδηγούν σε λίγο το δικό τους αυτοκίνητο, ή ότι η Βραζιλία και η Ινδονησία θα υλοτομήσουν το μεγαλύτερο μέρος των δασών τους –το πρόβλημα της εμφάνισης νέων καταναλωτών σε χώρες που αναπτύσσονται ραγδαία με το μοντέλο ανάπτυξης που κληρονόμησαν από τη Δύση**». (2^η παράγραφος)

(μονάδες 3)

A.1.6. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω φράσεις, αντικαθιστώντας κάθε **μια (1)** από τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλη συνώνυμή της, χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό της τύπο:

α) ...οι πληθυσμοί που θα αναγκαστούν **βίαια** να μεταναστεύσουν...

β) Η επιστημονική κοινότητα δεν μπορεί ούτε καν **να διανοηθεί** τις συνέπειες...

(μονάδες 2)

A.1.7. Να γράψετε **ένα (1)** παράγωγο ουσιαστικό και **ένα (1)** παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα (να διευκρινίσετε ποιο είναι το ουσιαστικό και ποιο είναι το επίθετο):

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
θα πληγούν		
να αναπτυχθούν		

(μονάδες 3)

A.I.8. α) Να αναλύσετε τις πιο κάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη και

β) να σχηματίσετε **μια (1)** νέα, απλή ή σύνθετη λέξη από το **β΄ συνθετικό** κάθε μίας από αυτές:

- να αποφύγουν
- να επιβιώσουν

(μονάδες 3)

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«Όλα αυτά μάς υποχρεώνουν να σκεφτούμε διαφορετικά και για την ηθική μας, πολιτική και προσωπική ηθική, διότι το αξιακό μας σύστημα αναπτύχθηκε πάνω στο δεδομένο ότι η ατμόσφαιρα αποτελούσε ένα περιβάλλον εκμεταλλεύσιμο δίχως όρια».

Σε άρθρο σας που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να αναπτύξετε **τρία (3)** προβλήματα τα οποία οφείλονται στην αλαζονική επέμβαση του ανθρώπου στο περιβάλλον και να εισηγηθείτε **τρεις (3)** τρόπους, με τους οποίους ο ενεργός και συνειδητοποιημένος πολίτης μπορεί να συμβάλει στον περιορισμό της αλόγιστης εκμετάλλευσης του περιβάλλοντος.

(Έκταση: 450 – 500 λέξεις)

Σημείωση:

Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

ΜΕΡΟΣ Β΄ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

B1.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιώργος Ιωάννου, «† 13 -12 - 43» (απόσπασμα)

Φτάνω στο σημείο να πω πως ίσως θα 'ταν καλύτερα να μην είχα πατήσει ποτέ μου σε κείνο τον τόπο της ομαδικής εκτελέσεως. Κι άλλες φορές έτυχε βέβαια να επισκεφθώ τόπους μαρτυρίου ή ομαδικής ταφής· η γη της πατρίδας μας είναι παραγεμισμένη με κόκαλα παλικαριών· μα ποτέ μου δεν ταράχτηκα και δεν έκλαψα τόσο, όσο αυτή τη φορά. Αυτό ασφαλώς έγινε, γιατί την ώρα που βρέθηκα εκεί, μια γυναίκα κι ένας άντρας, αδέρφια, άνοιξαν τον τάφο του μικρότερου αδελφού τους,

που είχε εκτελεστεί πριν από είκοσι χρόνια. Πλησίασα, κι όταν κατάλαβα τι συνέβαινε, σιγοκάθισα πάνω στα πόδια μου σε μίαν άκρη. Και τώρα, που η ψυχή μου έχει κολλήσει εκεί, μου φαίνεται πως θα μείνω για πάντα, σαν ένα αγριόχορτο, καθισμένος δίπλα σε κείνο τον τάφο. Και μακάρι να γινόταν έτσι.

Τότε που πρωτοζύγωσα, το σκάψιμο με την αξίνα είχε προχωρήσει. Εξάλλου δεν τον είχαν θαμμένο καθόλου βαθιά. Μάλλον γυναίκες θα είχαν φροντίσει για την ταφή του. Σε λίγο, ένα ένα, άρχισαν να ξεφυτρώνουν τα κόκαλα. Ήταν κατακίτρινα, με λίγο καστανό χρώμα κολλημένο πάνω τους. Η γυναίκα, μ' ένα τσεμπέρι στο κεφάλι, σχεδόν γονατιστή, αφού τα ξέπλενε λίγο με κόκκινο κρασί, τ' αράδιαζε ευλαβικά μέσα σε μια κάσα χαρτονένια, απ' αυτές της αμερικάνικης βοήθειας. Σε όλα αυτά δεν υπήρχε τίποτα το αηδιαστικό ή το τρομαχτικό. Άλλωστε το παιδάκι ήταν δεκάξι χρονών όταν μαρτύρησε. Και πιστεύω, χωρίς αμφιβολία, πως θα έχει αγιάσει. Στο χρώμα δίπλα ήταν μπηγμένο ένα κερύ και στο θυμιατό σιγόκαιγε θυμίαμα. Ευωδίαζε όλος ο τόπος. Λέξη δεν έλεγαν, ούτε ακουγόταν κλάμα. Καταλάβαινα όμως πως τα μάτια τους τρέχαν, γι' αυτό έσκυψα το κεφάλι μου προς το χορτάρι και δεν προσπαθούσα, ούτε τολμούσα να τους κοιτάξω. Πολύ ήταν και που με άφηναν κοντά τους μια τέτοια ώρα. Μονάχα όταν βρέθηκε το κρανίο, άκουσα τον αδελφό να λέει βραχνά: η χαριστική βολή. Ήταν μια μικρή τρύπα λίγο πιο πάνω απ' το μέτωπο. Είχα γίνει πια ένα με το χρώμα, έτσι ένιωθα. Τώρα σκέφτομαι πως έπρεπε να προσκυνήσω, αν και είμαι τόσο ανάξιος. Κοίταζα συνεχώς ένα βραχάκι κοντά μου και τις λειχήνες του. Αυτό σίγουρα θα ήταν και τότε εδώ, και το παιδί θα το είδε· ίσως και να το ζήλεψε. Μπορεί να ήταν και κείνο το αρκετά μεγάλο δέντρο, αν και δεν αποκλείεται να έχει μεγαλώσει πιο γρήγορα, εφόσον βρήκε άφθονο λίπασμα από τόσο αίμα και τόσες εκατοντάδες κορμιά. Καλά θα ήταν να μπορούσε να μεταμορφώνεται ο άνθρωπος, όταν πέφτει σε μεγάλο κίνδυνο, ή ν' ανοίγει η γη και να τον κρύβει. Εγώ τουλάχιστο έτσι παρακαλούσα, όταν βρέθηκα σε κάτι τιποτένιους κινδύνους, που είναι ντροπή και να τους σκέφτομαι ακόμα.

[...]

Ερώτηση Β1

α) Να προσδιορίσετε με ποιες σκέψεις και με ποια συναισθήματα ο αφηγητής παρακολουθεί τη διαδικασία εκταφής των οστών του δεκαεξάχρονου παιδιού.

(μονάδες 8)

β) Να αναφέρετε σε ποιο ρηματικό πρόσωπο και με ποιο είδος εστίασης γίνεται η αφήγηση. Να εξηγήσετε τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με τη χρήση αυτών των αφηγηματικών τεχνικών.

(μονάδες 4)

B2.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιώργος Σεφέρης, «Ελένη» (απόσπασμα)

[...]

Αηδόνι ποιητάρη,
σαν και μια τέτοια νύχτα στ' ακροθαλάσσι του Πρωτέα
σ' άκουσαν οι σκλάβες Σπαρτιάτισσες κι έσυραν το θρήνο,
κι ανάμεσό τους –ποιος θα το 'λεγε– η Ελένη!
Αυτή που κυνηγούσαμε χρόνια στο Σκάμαντρο.
Ήταν εκεί, στα χείλια της ερήμου· την άγγιξα, μου μίλησε:
«Δεν είν' αλήθεια, δεν είν' αλήθεια» φώναζε.
«Δεν μπήκα στο γαλαζόπλωρο καράβι.
Ποτέ δεν πάτησα την αντρειωμένη Τροία».

Με το βαθύ στηθόδεσμο, τον ήλιο στα μαλλιά, κι αυτό το ανάστημα
ίσκιοι και χαμόγελα παντού
στους ώμους στους μηρούς στα γόνατα·
ζωντανό δέρμα, και τα μάτια
με τα μεγάλα βλέφαρα,
ήταν εκεί, στην όχθη ενός Δέλτα.

Και στην Τροία;
Τίποτε στην Τροία –ένα είδωλο.
Έτσι το θέλαν οι θεοί.
Κι ο Πάρης, μ' έναν ίσκιο πλάγιαζε σα να ήταν πλάσμα απόφιο·
κι εμείς σφαζόμασταν για την Ελένη δέκα χρόνια.

Μεγάλος πόνος είχε πέσει στην Ελλάδα.
Τόσα κορμιά ριγμένα
στα σαγόνια της θάλασσας στα σαγόνια της γης·
τόσες ψυχές
δοσμένες στις μυλόπετρες, σαν το σιτάρι.
Κι οι ποταμοί φουσκώναν μες στη λάσπη το αίμα
για ένα λινό κυμάτισμα για μια νεφέλη
μιας πεταλούδας τίναγμα το πούπουλο ενός κύκνου
για ένα πουκάμισο αδειανό, για μιαν Ελένη.
Κι ο αδερφός μου;
Αηδόνι αηδόνι αηδόνι,
τ' είναι θεός; τι μη θεός; και τι τ' ανάμεσό τους;
[...]

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Παλινωδία» (απόσπασμα)

Υποκείμενο του υπογραμμισμένου ρήματος «είπε» (στ.1) είναι ο αρχαίος ποιητής Στησίχορος.

[...]

Κι είπε για την Ελένη μας τη θυγατέρα
της Λήδας, του Τυνδάρεω και...τι λέω!
είπε για την Ελένη μας πως έφτασε
στην αντρειωμένη Τροία κι ήταν ο Έπαφος
που ζωντανά τής έστρωσε κορμιά
στο πέρασμά της –κρίνα και τραγούδια
λουσμένα στο αίμα– είπε για την κόρη
τη θαυμαστή και λιγομίλητη, καμάρι
της αρετής, καῦχος ἀρούρης,* λάμψις,
πως μπήκε στα γοργόφτερα καράβια
και τα ποδάρια της τα τιμημένα,
όλα ένα βλέφαρο, τα κάστρα μισανοίξαν
της Τροίας και μπήκαν· είπε αυτά εκείνος.

Κι αν θες από Θεού ένα χτύπημα, μια κίνηση
των άστρων τού έφραξε μεμιάς το στόμα
και των ματιών του γέμισε η σακούλα
τεφρό σκοτάδι. Κι είδε στο βυθό του
την θείαν Ελένη ξαγριεμένη κι αργυρή
να του ζητά το δίκιο της μ' αντρόψυχο
γυναίκας πείσμα· [...].

«Εσύ», του λέει, «εσύ με κακολόγησες
κι όπου με πήρε η ποίησή σου μ' έριξες.
Ποιος είπε πως εγώ η Ελένη τ' άρματα
της εμορφιάς εζώστηκα και χύθηκα
σε τονρευτά γοργόφτερα καράβια,
τον άντρα μου ποιος είπε πως απάτησα,
δεινό πολέμαρχο μπρος στο δειλό Alexander,
ποιος είπε ποιον αγάπησα περίτου [...];
Ν' ανακαλέσεις αυθωρεί,* Στησίχορε,
είδε καν ου, το φως των αμματιών σου,
που είμ' εγώ, το χάνεις διαπαντός».
[...]

καῦχος ἀρούρης= 1. καύχημα, καμάρι της γης, 2. αγαπητικιά της γης
αυθωρεί= αμέσως, αυτή τη στιγμή

Δοκίμιν, Αθήνα, εκδ. Άγρα, 2000, σ.11-14.

Ερώτηση Β2

α) Να αναφέρετε σε ποιον απευθύνεται η Ελένη σε κάθε ένα από τα δύο πιο πάνω ποιήματα και να εξηγήσετε πώς υπερασπίζεται τον εαυτό της σε σχέση με τον μύθο της παρουσίας της στην Τροία.

(μονάδες 4)

- β)
  - i. Να καταγράψετε **δύο (2)** εκφραστικά μέσα με τα οποία παρουσιάζεται το θέμα του πολέμου σε κάθε ένα από τα δύο ποιήματα, ξεχωριστά.
  - ii. Να διακρίνετε σε ποιο από τα δύο (2) ποιήματα είναι πιο έντονες οι πολεμικές εικόνες. Εξηγήστε.

(μονάδες 6)

Β3.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, *Αστροφεγγιά*

I. Ο Άγγελος Γιαννούζης καθόταν και διάβαζε. Μέσα στην καμαρούλα του ήταν καθώς μέσα σ' ένα κλουβί: ένα τραπέζι με δύο στοίβες βιβλία, δεξιά κι αριστερά, ένα σιδερένιο κρεβάτι, που ήταν άσπρο σε κάποια χρόνια πανάρχαια, ένα μπαουλάκι και δύο καρέκλες· στους τοίχους ο θαμπός, ξεφτισμένος καθρέφτης, μια φωτογραφία του Χαρίλαου Τρικούπη σε κορνίζα από χρυσωμένο σανίδι, δώρο πατρικό πολύτιμο, ένας χάρτης της Ευρώπης και μια χρωμολιθογραφία από εικονογραφημένο περιοδικό: «Ο παράδεισος της Ταϊτής». [...]

(Κεφάλαιο I, σ.13)

II. Στο μεγάλο κεντρικό χωλ, κοντά σε μια τεράστια θερμάστρα, που καταβρόχθιζε αδιάκοπα κάρβουνο και το μεταμόρφωνε σε τριανταφυλλένιες φλόγες, καθόταν στη βαθιά πολυθρόνα της η «γιαγιά». Ήταν η μάνα του Λύσαντρου Στέργη, ψηλόκορμη, κάτασπρη, χαδιάρα και στα ογδόντα της χρόνια τώρα, με το μπαστούνακι της ακουμπημένο στα γόνατά της, με τα χέρια σαν απλωμένα για το φιλί. [...]

(Κεφάλαιο III, σ. 43-44)

Ερώτηση Β3

Ο συγγραφέας, με τη χρήση της περιγραφής, παρουσιάζει δύο αντιθετικές εικόνες. Να εξηγήσετε με συγκεκριμένες αναφορές στα πιο πάνω αποσπάσματα.

(μονάδες 8)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ